

ISSN 2587- 2001 e-ISSN 2618-6187

ANASAY

3 Aylık Ulusal Hakemli - Süreli Dergi -Yıl:2 – Sayı:4 - Mayıs 2018

koynunda büyüdük

ANASAY

Sayı 4 - Mayıs-2018

ANASAY

3 Aylık Ulusal Hakemli - Süreli Dergi - ISSN 2587- 2001 e-ISSN 2618-6187

kaynakca.info
Türkiye Kaynakçası

Scientific Indexing Services

DANIŐMA KURULU

- Prof. Dr. Ahmet BEŐE - Atatürk Üniversitesi
Prof. Dr. Alpaslan CEYLAN - Atatürk Üniversitesi
Prof. Dr. Dilaver DÜZGÜN - Atatürk Üniversitesi
Prof. Dr. Hasan BAHAR - Selçuk Üniversitesi
Prof. Dr. İbrahim Ethem ATNUR- Atatürk Üniversitesi
Prof. Dr. İlhami DURMUŐ - Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. Kazım KÖKTEKİN - Atatürk Üniversitesi
Prof. Dr. Kemal POLAT - Amasya Üniversitesi
Prof. Dr. Metin BAYRAK – Atatürk Üniversitesi
Prof. Dr. Muhammet Hanifi PALABIYIK- Atatürk Üniversitesi
Prof. Dr. Neslihan DURAK – İnönü Üniversitesi
Prof. Dr. Ömer Soner HUNKAN - Trakya Üniversitesi
Prof. Dr. Özkul ÇOBANOĐLU - Hacettepe Üniversitesi
Prof. Dr. Salim CÖHCE - İnönü Üniversitesi
Prof. Dr. Őeyhmus Recai TEKOĐLU – Dokuz Eylül Üniversitesi
Prof. Dr. Turgut YİĞİT - Ankara Üniversitesi
Prof. Dr. Yusuf KILIÇ - Pamukkale Üniversitesi
Doç. Dr. Akın BİNGÖL - Kafkas Üniversitesi
Doç. Dr. Anıl YILMAZ –Kâtip Çelebi Üniversitesi
Doç. Dr. İbrahim Ethem ÇAKIR - Atatürk Üniversitesi
Doç. Dr. Nezahat CEYLAN - Atatürk Üniversitesi
Doç. Dr. Ümit KILIÇ - Atatürk Üniversitesi
Doç. Dr. Yavuz GÜNAŐDI - Atatürk Üniversitesi
Doç. Dr. Oktay ÖZGÜL - Atatürk Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. İbrahim AYKUN -GaziosmanpaŐa Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Gülnur AYDIN- Adnan Menderes Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Suat VURAL - Ardahan Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Ő. Mustafa ERSUNGUR - Atatürk Üniversitesi

SAYI HAKEMLERİ

Prof. Dr. Abdülhamit TÜFEKÇİOĞLU- Marmara Üniversitesi

Prof. Dr. Erdoğan ERBAY-Atatürk Üniversitesi

Prof. Dr. Hüseyin BAYDEMİR-Atatürk Üniversitesi

Prof. Dr. Hüseyin KÖSE- Atatürk Üniversitesi

Prof. Dr. Dilaver DÜZGÜN- Atatürk Üniversitesi

Doç. Dr. Ahmet Sacit AÇIKGÖZOĞLU- Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi

Doç. Dr. Abdulkadir KAYA- Erzurum Teknik Üniversitesi

Doç. Dr. Fatih SAKALLI- Gazi Üniversitesi

Doç. Dr. Ömer ALANKA- Atatürk Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Demet TAŞKAN- Bozok Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Gül KARPUZ- Atatürk Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Şaban Mustafa ERSUNGUR- Atatürk Üniversitesi

İÇİNDEKİLER

Fettah AYKAÇ /Aziz DOĞANAY	13
ORYANTALİSTLERİN ŞAM EMEVİYYE CÂMİİ İLE DİYARBAKIR ULU CÂMİİ HAKKINDAKİ İDDİALARI VE BU İDDİALARA K.A.C. CRESWELL'İN CEVAPLARI ÜZERİNE YENİDEN DÜŞÜNME	
Yasemin ULUTÜRK	37
TÜRK ROMANINDA DESTANÎ BİR KAHRAMAN: BATTAL GAZİ	
Edip YILMAZ / Erdal ELMAS	47
OHRİ'DEKİ (MAKEDONYA) OSMANLI DÖNEMİ CAMİLERİ	
Neşe ÇOBAN ÇELİKDEMİR /Aslıhan CANBUL	83
DÖVİZ KURLARINDAKİ DEĞİŞİMİN SİGORTA ŞİRKETLERİNİN AKTİF-PASİF YÖNETİMİNE ETKİSİ VE BİR UYGULAMA	
Müjdat KIZILOĞLU	99
ERZURUM KÖY SEYİRLİK OYUNLARINDA MİZAHİ UNSURLAR	
Aziz COŞKUN	115
“SAĞLIĞIN ENDÜSTRİYELLEŞMESİ” VE TELEVİZYONDA SAĞLIK PROGRAMLARININ SUNULUŞ ŞEKLİ ÜZERİNE BİR İNCELEME: ‘ZAHİDE YETİŞ'LE’ ÖRNEĞİ”	

DÖVİZ KURLARINDAKİ DEĞİŞİMİN SİGORTA ŞİRKETLERİNİN AKTİF-PASİF YÖNETİMİNE ETKİSİ VE BİR UYGULAMA

THE EFFECT OF ACTIVE-PASSIVE MANAGEMENT OF EXCHANGE INSURANCE COMPANIES AND AN APPLICATION¹⁻²

ARAŞTIRMA MAKALESİ

Neşe ÇOBAN ÇELİKDEMİR*/ Aslıhan CANBUL**

ÖZET

Sigorta şirketlerinin hem karlılıklarını artırabilmeleri hem de varlıklarını devamlı kılabilmesi için risk analizinin en doğru şekilde yapılmasına olanak sağlayan araçlardan biri aktif pasif yönetimidir. Şirket bilançosunda aktif ve pasif kalemlerin doğru kompozisyonunun yapılması doğru analiz tekniklerinin de kullanılması ile mümkün olmaktadır. Sigorta şirketleri VaR gibi içsel ölçüm tekniklerini uygulama konusunda henüz hedeflenen verimliliği alamamış olmalarından dolayı ağırlıklı olarak GAP Analizi, Durasyon Analizi gibi uygulanması daha kolay teknikleri tercih etmektedirler. Bu analiz teknikleri sigorta şirketlerinin aktif ve pasif yapısının risk analizi gerçekleştirirken faiz oranı ve döviz kuru gibi dalgalanma gösteren risklere karşı duyarlılığının ölçülmesini sağlamaktadır. Bu çalışma ile sigorta şirketlerinin mevcut bilançosunda döviz cinsinden kısa vadeli varlık ve yükümlülüklerinin tutarları göz önünde bulundu-

¹⁻ Makale Geliş Tarihi:16. 02. 2018 Makale Kabul Tarihi: 20. 05. 2018

²⁻ Bu çalışma Marmara üniversitesi Bankacılık ve Sigortacılık Enstitüsü “Sigorta Sektöründe Aktif-Pasif Yönetiminde Döviz Kurlarındaki Değişimin Etkisi ve Bir Uygulama” başlıklı tez çalışmasından hazırlanmıştır.

* Dr.Öğr.Üyesi, Marmara Üniversitesi, Bankacılık ve Sigortacılık Y.O., Sigortacılık Bölümü, ncoban@marmara.edu.tr

** Marmara Üniversitesi Bankacılık ve Sigortacılık Enstitüsü öğrencisi, aslihancanbul@gmail.com

olarak Gap analizi yoluyla dövize duyarlı kısa vadeli varlık ve yükümlüklerin birbiri karşısındaki durumu incelenmiş ve elde edilen veriler neticesinde şirket performansının pozitif seyri için şirketlerin aktif ve pasiflerindeki döviz kuruna duyarlı varlıklarının dengede olmasının olumlu sonuçlara yol açacağı bilgisi sayısal verilerle ortaya konmuştur.

Anahtar Kelimeler: Sigorta, Döviz, Aktif-Pasif Yönetimi, GAP Analizi.

JEL Sınıflandırma Kodları: G22, G29

ABSTRACT

Asset and liability management is one of the most accurate means of analysis in order for insurance companies to increase their profitability and ensure that their assets are kept constant. Furthermore, it deals with the management of resources use and the management of funds, and the process of creating policies regarding the composition and size of the the statement of the company. Asset and liability management has become an area where companies have been working with careful analysis of insurance companies' risks, such as Duration Analysis, GAP Analysis, and so on, which enables companies to meet their profitability objectives and use the necessary methods. These analysis techniques enable the insurance companies to measure their sensitivity to fluctuating risks, such as interest rates and exchange rates, while performing the risk analysis of the asset and liability structure. In this study, the current status of insurance companies' short-term assets and liabilities in foreign currencies is considered, and the situation of cross-border assets and liabilities sensitive to beverages through GAP Analysis is examined. As a result of the obtained data, the positive outcome of the company performance and the assets of the assets sensitive to the foreign exchange in the assets and liabilities of the assets are balanced and the information that will lead to positive results is presented

Key Words: Insurance, Foreign Currency, Asset, Liability, GAP Analysis.

JEL Classification Codes: G22, G29

GİRİŞ

Sigorta şirketleri, faaliyetleri gereği kişi ve kurumlara güven verme özelliğini taşımaktadır. Bu nedenle sigorta şirketlerinin hem topladıkları primlerden oluşan fonları doğru yatırımlara yönlendirmeleri hem de karşı karşıya oldukları riskleri doğru analiz ederek şirket karlılığı ve devamlılığını sağlayabilmelidirler.

Bir sigorta şirketinin karını optimize ederek devamlılığını sağlaması, şirketin karşı karşıya olduğu likidite riski, faiz riski, kur riski gibi hayati öneme sahip riskleri göz önünde bulundurarak şirket bilançosunun aktif ve pasif taraflarını düzenlemesi gerekir. Aktif pasif yönetimi, kaynak kullanımlarının yönetimi, fonların yönetimi ve şirket bilançosunun kompozisyonu ve boyutu ile ilgili politikalar oluşturma sürecini içermektedir. Sigorta şirketleri şirket bilançosunun aktif ve pasif arasındaki en uygun dengeyi sağlamaya çalışırken faiz riski ve kur riski gibi dalgalanma gösteren risklerle karşı karşıya kalmaktadır. Bu nedenle sigorta şirketleri bu risklere karşı en doğru analiz teknikleri kullanmak ve bunun yanında da sektör analizini doğru yapmak durumundadırlar.

Bu çalışma ile sigorta şirketlerinin mevcut bilançosunda döviz cinsinden kısa vadeli varlık ve yükümlülüklerinin tutarları göz önünde bulundurularak GAP analizi yoluyla bu dövize duyarlı kısa vadeli varlık ve yükümlüklerin bir-biri karşısındaki oranı incelenecektir. Eğer şirketler dövize duyarlı aktiflerini dövize duyarlı pasiflere eşitlemişlerse GAP oranının 1 olur ve bu durumda sigorta şirketi açısından en ideal durumdur.

1. Sigorta Sektöründe Aktif Pasif Yönetim Modeli

Finansal kuruluşların bilançolarının her zaman karşı karşıya oldukları faiz riski, sermaye yeterliliği riski, döviz riski, likidite riski, gibi risklerin çeşitli araç ve modellerle tanımlanması, ölçülmesi ve yönetilmesi yoluyla hedeflenmiş olan karlılık miktarlarının nasıl başarılabilirliğini gösteren bir planlar bütünü aktif pasif yönetimi olarak tanımlanabilir.

Döviz kurlarındaki ani ve beklenmedik yükselişler, şirketin döviz cinsindeki yükümlülüklerini arttırabilir. Bu durumda şirketlerin en basit olarak döviz cinsindeki varlıklar ve yükümlülükleri dengelemek gibi yöntemlere başvurması gerekmektedir (Karabulut:2011:4-12).

Aktif pasif yönetimini öncelikli olarak kullanarak gelişme sürecini hızlanması bankacılık sektörü ile gerçekleşmiştir. Özellikle 1980li yılların az gelişmiş ülkeleri kredilendiren bankalar için zor bir geçiş süreci olmuştur. Bu ülkelere verilen kredilerin geriye ödenmesinde sıkıntılar yaşandı ve bu nedenle banka bilançolarında aktif ve pasif arasındaki vade uyumu bozuldu. Vade uyumunu tekrar sağlamaya çalışan bankalar, yabancı kaynakların ortalama vadesini uzatmaya çalıştılar. Aktiflerin dönüş hızını ve kalitesini arttırmak amacıyla ciro edilebilir menkul kıymetlere yatırım yapmaya başladılar. Bu dabilanço büyüklüğünü arttırmadan bilanço dışı işlemlere yöneldiler (Kılınç 1991:51).

Aktif- pasif yönetiminin gelişmesi ve olgunlaşması 1990'lı yıllarda hız kazandı. Bu yıllarda sermaye ve para piyasalarının globalizasyonu, menkul kıymetleştirme, finansal ortam, yeni hukuki düzenlemeler, banka evlilikleri, aktif pasif yönetiminin geliştirilmesine daha da katkı sağlamıştır (Kozanoğlu 1993:2).

Finansal kurumların etkin yönetilmesi için değişik zaman dilimlerin farklı yöntemler geliştirilmiştir. Finansal kuruluşların uzun süreli deneyimler sonucu geliştirdikleri yöntemler arasında genel kabul görmüş yöntemlerden biri olarak aktif pasif yönetim (APL) modeli gösterilebilmektedir. Finansal kuruluşların bilançolarını çift taraflı olarak düşünmelerinin bir sonucu olarak ortaya çıkan aktif pasif yönetimi zaman boyutunda, kısa süreli (1 yıllık) bir bilanço yönetimidir.

Aktif pasif yönetimi, finansal kuruluşun stratejik amaçlarına ulaşması üzerine odaklaşan sürecin, planlanması, test edilmesi, uygulanması ve kontrolüdür (Bank Administration Institute 1986:1). Aynı zamanda fonların kaynak ve kullanımlarının yönetimi olarak adlandırılarak bilançonun boyut ve kompozisyonu ile ilgili politikalar oluşturma süreci şeklinde de tanımlanabilmektedir.

Aktif pasif yönetimi, finansal kuruluşun hem aktif hem de pasif kalemlerinin likidite, karlılık ve güvenilirlik konuları göz önüne alınarak çift taraflı düşünülmesi ve yönetilmesi tekniğidir (Ekren 1986:127). Bu finansal kurumlar arasında bulunan sigorta şirketleri içinde aktif pasif yönetimi, şirketin diğer finansal kuruluşlar gibi amaçlarına ulaşma ve finansal riskleri kontrol etme ve planlama sürecinde başvurduğu önemli bir model olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu doğrultuda sigorta şirketinin uzun vadeli hedefine ulaşabilmesi için bilançonun aktif ve pasif tarafını bütüncül bir gözle bakması, kısa süreli ve dinamik olarak planlanması, koordine ve kontrol etmesi olarak ifade edilebilmektedir.

Sigortacılık ve bankacılık sektörlerinde birçok şirket, karmaşık risk yönetimi sistemleri ve işlemleri için büyük yatırımlar yapmaktadır. Bu sektörlerde aktif risk yönetimi sistemleri portföyün ve faaliyetlerin devamı için çok önemli bir yönetim aracı haline gelmiştir. Bununla birlikte, üstlenilen sorumlulukların risk değerlendirmelerinin doğru bir şekilde yapılması da şirketin finansal güvenliği açısından hayati önem taşımaktadır. Aktifler ve pasifler için risk değerlendirmesi yapılması konusunda geçmişte başlayan değişik girişimler, aktif-pasif modelleme tekniklerinin gelişmesine yardımcı olmuştur

Aktif pasif yönetim yönetimi fonksiyonu, finansal kuruluşun konsolide fon akışının düzeyinin, karışımının, maliyetinin ve getirisinin planlanması, yön-

lendirilmesini gerektirmektedir. Bu sorumluluklar, kuruluşun finansal amaçlara ulaşma ve finansal riskleri kontrol etme genel hedefleriyle iç içe girmiştir (Bitner- Goddart 1992:14).

Sigorta şirketleri aktif portföyün yönetimi üzerinde durmaktadır. 1992 yılına kadar, zorunlu tarife rejimi nedeni ile sigorta şirketleri karlılıklarını maksimum düzeye çıkarmışlardır. Bu dönemde devlet tarafından hazırlanmış tarifeler kullanılmaktaydı. Pasif portföyün kullanılmasının gelişmesi risk primi ile ödenen tazminatlar arasındaki olumlu farkın artmasının sağlanmasıyla olmuştur. Risk primi ile ödenen tazminatlar arasındaki farkın artmasıyla teknik kârlılık maksimum düzeydeydi. Pasif yönetim tekniğinin daha belirgin kullanımı, kar potansiyelini arttırmış bununla birlikte karışıklık ve riskte artmıştır.

Sigorta şirketlerinin finansal olarak güçlü olabilmesi sermayelerinin etkin bir yöntem ile yönetilmesi ile mümkün olabilmektedir. Ancak bu durumda şirketin yalnızca gerçekçi hedeflere ulaşması değil, risklerin en doğru şekilde tespit edilip, kontrolünün sağlanması da gerekir ki, bu durum da aktif ve pasif portföylerin doğru yönetilmesi ile sağlanabilir.

2. Döviz Kuru Riskinin Sigorta Sektörüne Etkileri

Uluslararası sermaye hareketlerinde yaşanan artış kur riskinin daha dikkatli takip edilmesini ve yönetimini gerektirmektedir. Finans kurumlarının aktif pasif yapıları içinde yabancı para aktif ve pasiflerinin yüksek olduğu zamanlarda kur dalgalanmaları şirketlerin tüm strateji süreçlerini doğrudan etkileyen faktörler olarak karşımıza çıkmaktadır (Şişman 2011:28).

Döviz kurlarındaki herhangi bir değişim genel olarak işletmeleri; işletmenin türüne, ticari işlemlerin türüne ve işletmede mali tabloların konsolidasyonunda kullanılan muhasebe tekniğine göre üç şekilde etkilemektedir; İşlem Etkisi, Ekonomik Etkisi ve Muhasebe veya Çevirme Etkisi şeklinde sıralanmaktadır (Doğan 2000: 303).

Döviz kurlarındaki değişim sigorta şirketlerini hem bilançolarında yer alan döviz cinsinden varlık ve yükümlülükler hem de reasürans işlemleri nedeniyle sigorta şirketlerini doğrudan etkileyen önemli faktörlerden birisidir.

Döviz kurunda yaşanacak yükseliş hem TL hem de döviz cinsinden maliyetlere etkide bulunmaktadır. Döviz kurundaki artış ile birlikte dövize endeksli maliyetlerde yaşanan artış sigorta şirketlerinin olası zararlarını telafi etmeleri

için sigorta ürünlerinin fiyatlarında artışa gideceklerdir. Bu durumla birlikte satışlarda yaşanacak düşüş sigorta sektöründeki büyümeye negatif etkide bulunacaktır.

Döviz kurunda yaşanması muhtemel artışlar yurt dışından ithal edilen araçların ve yedek parça fiyatlarının artmasına ve bu nedenle de başta kasko ve trafik sigortası branşlarında olmak üzere sektörün genelinde hasar maliyetlerinin artmasına neden olmaktadır.

Sigorta şirketlerinin önemli gider kalemleri arasında reasürans ödemeleri bulunmaktadır. Sigorta şirketi, reasürans anlaşması kapsamında devretmeyi kabul ettiği her rizikoyu, önceden tespit edilmiş bir orana göre devreder ve taraflar arasında ki prim ve hasar paylaşımı bu oran üzerinden yapılır. Reasürans anlaşmaları bu şekilde bölüşmeli ise döviz artışı şirkete etkisi nispeten pozitif olabilir. Çünkü hasar giderlerinde ki artış anında devredilebiliyor. Fakat motor (kasko-trafik) branşında bölüşmeli treteye sahip şirket sayısı çok azdır ve sektörün genelinde çok fazla pozitif etki sağlamaz. Diğer branşlarda bölüşmeli trete var ise,hasar anında reasürörle döviz olarak paylaşılacağından, olumlu etkisi olacaktır.

Sigorta şirketlerinin pek çoğu reasürans şirketleri ile bölüşmesiz, genellikle Excess of Loss (XL) anlaşmaları ile çalışırlar. Bu anlaşmalar gereği de ödemeler belirli dönemlerde döviz cinsinden yapılırlar. İşte bu noktada, henüz ödemesi yapılmamış kalan taksitler için bir kur farkı zararı ortaya çıkabilmektedir.

Türkiye’de faaliyette bulunan şirketlerin büyük bir kısmı uluslararası sigorta gruplarına aittir ve kar-zararları döviz cinsinden, ilgili kuruma konsolide edilmektedir. TL cinsinden kar eden şirketlerin gruplarına döviz cinsinden katkılarını ve eğer zarar

3. Döviz Duyarlı Aktif ve Pasif Yönetiminde GAP Analizi

Döviz piyasalarında para birimlerinin birbirine karşı değer kazanması ve kaybetmesi nedeni ile döviz riski ortaya çıkmaktadır. Özel finans kurumları ,aktif döviz varlıkları ile pasif döviz yükümlülüklerini birbirine eşitlediklerinde döviz kuru riskini etkin şekilde yönetilmiş olacaktır. Özel finans kurumlarının döviz cinsinden kaynak dağılımını her para bazında eşitlemesi gerekliliği ortaya çıkmaktadır.

Dövizli aktif ve pasif kalemleri finans kurumu için TL olan aktif ve pasif kalemlerinden farklıdır. Türk Lirası aktif ve pasifler bilançoda durduğu süresince faiz hariç her gün değerleri değişmemesine rağmen dövizli aktif ve pasifli kalemlerin değerleri her gün değişmektedir. Bir şirketin döviz borcu (pasif) döviz alacaklarından (aktif) fazla ise o şirketin döviz bazında ‘açık pozisyonu’ var demektir. Bu durumda döviz TL karşısında değer kazandıkça şirket zarar eder. Tersi olduğu takdirde ise yani döviz borçları döviz aktiflerinden az ise dövizin değer kazanması durumunda şirket kar eder (Şenver 1987: 11-12).

Günümüzde şirketler döviz riskini sıfırlamak yerine yönetme yolunu tercih etmektedirler. Öncelikli hedef riski doğru tahmin ederek kar sağlamaktır. Enflasyon, faiz oranları ve kurların şirket tarafından iyi anlaşılması tahminlerin doğruluğunu artıracaktır.

Bilançoda yer alan döviz karşı duyarlı unsurların ölçülmesinde ve değerlendirilmesinde kullanılan önemli oranlardan biri GAP oranıdır. Bu oranın hesabı aşağıda ki şekilde yapılmaktadır;

$$GAP =$$

GAP Oranının 1 olması durumunda firma döviz kurunda yaşanan değişikliklere karşı bağımsızlık göstermektedir Döviz kurlarındaki dalgalanmalar şirketi önemli seviyelerde etkilemez. Ancak firma kur oranlarındaki dalgalanmalardan etkilenmek istemiyorsa bu durumu tercih etmelidir. Eğer şirket daha doğru tahminlerde bulunabilme fırsatına sahipse, “GAP” oranını kullanarak karlılık durumunu artırması mümkün olabilir. Döviz kurlarında beklenen bir artış söz konusuysa, döviz kuruna duyarlı olan aktiflerini artırmalıdır. Ancak kurlarda bir düşüş bekleniyorsa kura duyarlı pasifleri artırmalıdır. Çünkü döviz kurları yükseldiğinde eğer $GAP > 1$ ise kur gelirleri artış gösterecektir. Döviz kurları düştüğü zaman $GAP < 1$ ise kur giderleri azalacaktır (Karabulut 2010:17).

4. XYZ Sigorta Şirketinin Aktif ve Pasiflerinin Döviz Duyarlılığının Ölçülmesine Yönelik Uygulama

Analizde XYZ sigorta şirketinin ‘Döviz Duyarlı Aktif’ (DDA) ve ‘Döviz Duyarlı Pasif’ (DDP) kalemleri şu şekilde dahil edilmiştir;

Döviz duyarlı aktifler;

— Nakit ve nakit benzeri varlıklar

- Finansal varlıklar
- Esas faaliyetlerden alacaklar

Döviz duyarlı pasifler;

- Esas faaliyetlerden borçlar
- Sigortacılık teknik karşılıkları

Sigorta şirketleri bu kalemlerde kur riskine duyarlı olmayan TL tutarının tamamı ile kur riskine duyarlı döviz miktarının dönem sonu T.C. Merkez Bankası döviz alış kurlarından evalüasyona tabi tutarak TL'ye çevirdikten sonra oluşan tutarının toplamını bilançoda göstermektedir.

GAP =

GAP Oranının 1 olması durumunda firma döviz kurunda yaşanan değişikliklere karşı bağımsızlık göstermektedir. Döviz kurlarındaki dalgalanmalar şirketi önemli seviyelerde etkilemez. Ancak firma kur oranlarındaki dalgalanmalardan etkilenmek istemiyorsa bu durumu tercih etmelidir. Eğer şirket daha doğru tahminlerde bulunabilme fırsatına sahipse, "GAP" oranını kullanarak karlılık durumunu artırması mümkün olabilir. Döviz kurlarında beklenen bir artış söz konusuysa, döviz kuruna duyarlı olan aktiflerini artırmalıdır. Ancak kurlarda bir düşüş bekleniyorsa kura duyarlı pasifleri artırmalıdır. Çünkü döviz kurları yükseldiğinde eğer $GAP > 1$ ise kur gelirleri artış gösterecektir. Döviz kurları düştüğü zaman $GAP < 1$ ise kur giderleri azalacaktır (Karabulut, 2010:17).

Tablo 1: XYZ Sigorta Şirketi Bilançosu Cari Varlıklar Kalemleri

I- Cari Varlıklar	31 Aralık 2016
A- Nakit ve Nakit Benzeri Varlıklar	3.217.463.827
1-Kasa	35.109
2-Alınan Çekler	--
3-Bankalar	2.795.907.111
4-Verilen Çekler ve Ödeme Emirleri	(82.544)
5-Banka Garantili ve Üç Aydan Kısa Vadeli Kredi Kartı Alacakları	421.604.151
6-Diğer Nakit ve Nakit Benzeri Varlıklar	--
B- Finansal Varlıklar ile Riski Sigortalılara Ait Finansal Yatırımlar	748.609.784
1- Satılmaya Hazır Finansal Varlıklar	605.652.540

2- Vadeye Kadar Elde Tutulacak Finansal Varlıklar	15.172.182
3- Alım Satım Amaçlı Finansal Varlıklar	127.881.004
4- Krediler	--
5- Krediler Karşılığı	--
6- Riskli Hayat Poliçesi Sahiplerine Ait Finansal Yatırımlar	--
7- Şirket Hissesi	--
8- Finansal Varlıklar Değer Düşüklüğü Karşılığı	(95.942)
C- Esas Faaliyetlerden Alacaklar	1.048.793.865
1- Sigortacılık Faaliyetlerinden Alacaklar	984.855.530
2- Sigortacılık Faaliyetlerinden Alacaklar Karşılığı	(8.836.586)
3- Reasürans Faaliyetlerinden Alacaklar	60.170.605
4- Reasürans Faaliyetlerinden Alacaklar Karşılığı	--
5- Sigorta ve Reasürans Şirketleri Nezdindeki Depolar	12.604.316
6- Sigortalılara Krediler (İkrazlar)	--
7- Sigortalılara Krediler (İkrazlar) Karşılığı	--
8- Emeklilik Faaliyetlerinden Alacaklar	--
9- Esas Faaliyetlerden Kaynaklanan Şüpheli Alacaklar	188.860.962
10- Esas Faaliyetlerden Kaynaklanan Şüpheli Alacaklar Karşılığı	(188.860.962)
D- İlişkili Taraflardan Alacaklar	--
1- Ortaklardan Alacaklar	--
2- İştiraklerden Alacaklar	--
3- Bağlı Ortaklıklardan Alacaklar	--
4- Müşterek Yönetime Tabi Teşebbüslerden Alacaklar	--
5- Personelden Alacaklar	--
6- Diğer İlişkili Taraflardan Alacaklar	--
7- İlişkili Taraflardan Alacaklar Reeskontu	--
8- İlişkili Taraflardan Şüpheli Alacaklar	--
9- İlişkili Taraflardan Şüpheli Alacaklar Karşılığı	--
E- Diğer Alacaklar	13.790.959
1- Finansal Kiralama Alacakları	--
2- Kazanılmamış Finansal Kiralama Faiz Gelirleri	--
3- Verilen Depozito ve Teminatlar	334.577
4- Diğer Çeşitli Alacaklar	13.456.382
5- Diğer Çeşitli Alacaklar Reeskontu	--
6- Şüpheli Diğer Alacaklar	--

7- Şüpheli Diğer Alacaklar Karşılığı	--
F- Gelecek Aylara Ait Giderler ve Gelir Tahakkukları	320.408.039
1- Ertelenmiş Üretim Giderleri	316.049.141
2- Tahakkuk Etmiş Faiz ve Kira Gelirleri	--
3- Gelir Tahakkukları	4.358.898
4- Gelecek Aylara Ait Diğer Giderler	--
G- Diğer Cari Varlıklar	13.587.216
1- Gelecek Aylar İhtiyacı Stoklar	960.285
2- Peşin Ödenen Vergiler ve Fonlar	12.441.095
3- Ertelenmiş Vergi Varlıkları	--
4- İş Avansları	170.946
5- Personele Verilen Avanslar	14.890
6- Sayım ve Tesellüm Noksanları	--
7- Diğer Çeşitli Cari Varlıklar	--
8- Diğer Cari Varlıklar Karşılığı	--
I- Cari Varlıklar Toplamı	5.362.653.690

Tablo 2: XYZ Sigorta Şirketi Bilançosu Kısa Vadeli Yükümlülükler

III- Kısa Vadeli Yükümlülükler	31 Aralık 2016
A- Finansal Borçlar	134.413.473
1- Kredi Kuruluşlarına Borçlar	--
2- Finansal Kiralama İşlemlerinden Borçlar	--
3- Ertelenmiş Finansal Kiralama Borçlanma Maliyetleri	--
4- Uzun Vadeli Kredilerin Ana Para Taksitleri ve Faizleri	--
5- Çıkarılmış Tahviller (Bonolar) Anapara, Taksit ve Faizleri	--
6- Çıkarılmış Diğer Finansal Varlıklar	--
7- Çıkarılmış Diğer Finansal Varlıklar İhraç Farkı	--
8- Diğer Finansal Borçlar (Yükümlülükler)	134.413.473
B- Esas Faaliyetlerden Borçlar	449.205.545
1- Sigortacılık Faaliyetlerinden Borçlar	300.768.948
2- Reasürans Faaliyetlerinden Borçlar	--
3- Sigorta ve Reasürans Şirketlerinden Alınan Depolar	5.624.583
4- Emeklilik Faaliyetlerinden Borçlar	--
5- Diğer Esas Faaliyetlerden Borçlar	142.812.014

6- Diğer Esas Faaliyetlerden Borçlar Borç Senetleri Reeskontu	--
C-İlişkili Taraflara Borçlar	91.826
1- Ortaklara Borçlar	--
2- İştiraklere Borçlar	--
3- Bağlı Ortaklıklara Borçlar	--
4- Müşterek Yönetime Tabi Teşebbüslere Borçlar	--
5- Personele Borçlar	91.826
6- Diğer İlişkili Taraflara Borçlar	--
D- Diğer Borçlar	82.609.754
1- Alınan Depozito ve Teminatlar	5.486.777
2- Tedavi Gidelerine İlişkin SGK'ya Borçlar	32.500.031
3- Diğer Çeşitli Borçlar	45.085.032
4- Diğer Çeşitli Borçlar Reeskontu	(462.086)
E-Sigortacılık Teknik Karşılıkları	3.796.758.334
1- Kazanılmamış Primler Karşılığı – Net	1.752.948.944
2- Devam Eden Riskler Karşılığı – Net	564.531
3- Matematik Karşılığı – Net	--
4- Muallak Tazminat Karşılığı – Net	2.043.244.859
5- İkramiye ve İndirimler Karşılığı – Net	--
6- Diğer Teknik Karşılıklar – Net	--
F- Ödenecek Vergi ve Benzeri Diğer Yükümlülükler İle Karşılıkları	39.526.586
1- Ödenecek Vergi ve Fonlar	36.548.188
2- Ödenecek Sosyal Güvenlik Kesintileri	2.978.398
3- Vadesi Geçmiş, Ertelenmiş veya Taksitlendirilmiş Vergi ve Diğer	
4- Ödenecek Diğer Vergi ve Benzeri Yükümlülükler	--
5- Dönem Karı Vergi ve Diğer Yasal Yükümlülük Karşılıkları	23.316.813
6- Dönem Karının Peşin Ödenen Vergi ve Diğer Yükümlülükleri	(23.316.813)
1- Kıdem Tazminatı Karşılığı	--
2- Sosyal Yardım Sandığı Varlık Açıkları Karşılığı	--
3- Maliyet Giderleri Karşılığı	--
H- Gelecek Aylara Ait Gelirler ve Gider Tahakkukları	112.331.397

1- Ertelemiş Komisyon Gelirleri	58.640.768
2- Gider Tahakkukları	53.681.608
3- Gelecek Aylara Ait Diğer Gelirler	9.021
I- Diğer Kısa Vadeli Yükümlülükler	1.561.950
1- Ertelemiş Vergi Yükümlüğü	--
2- Sayım ve Tesellüm Fazlalıkları	--
3- Diğer Çeşitli Kısa Vadeli Yükümlülükler	1.561.950
III - Kısa Vadeli Yükümlülükler Toplamı	4.616.498.865

Aşağıdaki tabloda XYZ şirketinin kısa vadeli yabancı para cinsinden DDA kalemleri ve yabancı para cinsinden DDP kalemlerin tutarları ve ilgili yıla ait Amerikan Doları ve Avro'nun TL karşılığı verilerek GAP aralığı ve GAP oranı belirlenmiştir.

Tablo 3: XYZ Şirketi 31.12.2015 Tarihli Döviz Duyarlı Bilanço Kalemleri

31.Ara.15			
	3,0433	3,4212	
Yabancı Para Varlıklar	Amerikan Doları	Avro	Toplam TL
Bankalar	440.079	135.644	1.803.359
Satılmaya Hazır Finansal Varlıklar	-	2.433.142	8.324.264
Sigortacılık Faaliyetlerinden Alacaklar	1.044.321	282.838	4.145.829
İlişkili Taraflardan Alacaklar	-	-	-
Yabancı Para Yükümlülükler			
Sigortacılık Faaliyetlerinden Borçlar	127.544	41.435	529.913
İlişkili Taraflara/Ortaklara Borçlar	-	3.439.168	11.766.082
Net Yabancı Para Pozisyonu	1.356.856	(628.979)	1.977.457

XYZ sigorta şirketinin döviz duyarlı aktiflerinin toplamı 14.273.452 TL, döviz duyarlı pasiflerinin toplamının 12.295.996 TL olduğu görülmektedir. Bu durumda şirketin GAP Oranı ve GAP Aralığı şu şekildedir;

$$\text{DDA/DDP} = 14.273.452,35 / 12.295.995,65 = 1,16$$

$$\text{DDA-DDP} = 14.273.452,35 - 12.295.995,65 = 1.977.456,69$$

Sigorta şirketinin dövizde duyarlı aktif ve pasiflerine bakıldığında, dövizde duyarlı aktiflerin toplamı dövizde duyarlı pasiflerin toplamından fazla olduğu görünmekte olup GAP oranının 1,16 olduğu görülmektedir. GAP oranının 1'in üzerinde olması sigorta şirketinin dövizde duyarlı aktiflerinin dövizde duyarlı pasifleri karşıladığını göstermektedir. Bu durumda döviz TL karşısında değer kazandıkça şirket kar edecektir.

Tablo 4: XYZ 31.12.2016 Sigorta Şirketi Dövizde Duyarlı Bilanço Kalemleri

31.Ara.16			
	3,5318	3,6939	
	Amerikan Doları	Avro	Toplam TL
Yabancı Para Varlıklar			
Bankalar	718.502	374.771	3.921.973
Satılmaya Hazır Finansal Varlıklar	-	2.623.294	9.690.185
Sigortacılık Faaliyetlerinden Alacaklar	885.634	490.427	4.939.470
İlişkili Taraflardan Alacaklar	-	-	-
Diğer Alacaklar	-	34.183	126.268
Yabancı Para Yükümlülükler			
Sigortacılık Faaliyetlerinden Borçlar	71.908	384.349	1.673.711
İlişkili Taraflara/Ortaklara Borçlar	-	8.354.069	30.859.096
Diğer Borçlar	49.077	-	173.331
Net Yabancı Para Pozisyonu	1.483.151	(5.215.743)	(14.028.240)

XYZ sigorta şirketinin Dövizde tutarlı aktiflerinin toplamı **18.677.896,93** TL ve dövizde duyarlı pasiflerinin toplamının **32.706.136,54** TL olduğu görülmektedir. Bu durumda şirketin GAP Oranı ve GAP Aralığı şu şekildedir;

$$\text{DDA/DDP} = 18.677.896,93 / 32.706.136,54 = 0,57$$

$$\text{DDA-DDP} = 18.677.896,93 - 32.706.136,54 = -14.028.239,60$$

XYZ Sigorta şirketinin 31.12.2016 itibari ile dövizde duyarlı aktif ve pa-

sifleri göz önünde bulundurulduğunda, 2016 yılı XYZ şirketinin dövize duyarlı pasiflerinin toplamı dövize duyarlı aktiflerinin toplamından fazla olduğu görünmekte olup ,oran 1' in altındadır. Bu durumda döviz TL karşısında değer kazandııkça şirket zarar edecektir. Sigorta şirketi bilançonun dövize duyarlı kısa vadeli varlık ve yükümlülük miktarlarında önce ki yıla çok büyük farklılıklar göstermemiş olmasına rağmen döviz kurunda yaşanan artış sigorta şirketinin GAP oranını düşürerek oranın 0,57 olmasına neden olmuş ve negatif GAP pozisyonu oluşmuştur. Edinilen bu sonuçta sigorta şirketinin yabancı para cinsinden borçlanmasının yüksek olduğunu Negatif GAP oranı söz konusu olduğu görülmektedir ve bu durumda şirket dövize duyarlı aktiflerini artırma yoluna gitmelidir.

SONUÇ

Risk sigortacılık faaliyetinin doğasında vardır. Kuşkusuz sigorta şirketleri için karlı aynı zamanda da riskli yatırımların olumlu sonuçlarının yanı sıra olumsuz sonuçları da her zaman ortaya çıkabilir. Olumsuz sonuçların meydana gelmesi yani risklerin gerçekleşmesi durumunda iflasa kadar gidebilen ciddi zararlar oluşabilmektedir. Sigorta şirketleri risklerine katlanabileceğinden daha büyük yatırımlarda bulunmaları ya da sigortalılara verdiği güvenceye doğru teknik karşılıklar ayırmamalarından dolayı iflas ile karşı karşıya kalabilmektedirler. Sigorta şirketleri toplumla iç içe kurumlar oldukları için iflasları durumunda sadece kendilerini değil toplumu da ilgilendiren sosyal sonuçlar ortaya çıkmaktadır.

Sigorta şirketleri karlılık ve devamlılıklarını sağlayabilmek için likidite riski, faiz riski ve kur riskini doğru yönetmelidirler. Likidite riski finans kurumlarının yoğunlaştığı risklerden biridir. Genel olarak sigorta şirketinin likit aktiflerinin yine şirketin değişken ve kısa vadeli pasiflerini karşılayıp karşılamama durumunu ifade eder. Kur riski ise özellikle gelişmekte olan ülkeler için kaçınılmaz bir risk olarak her zaman karşılıklarına çıkmaktadır. Bu risk türü genel olarak aktif ve pasifte farklı para birimi cinsinden finansal enstrümanların varlığında ortaya çıkar. Yakın tarihimizde de kur riski yüzünden ekonomik krizler yaşanmış ve finans kurumları bu süreci oldukça zor atlatmış ya da iflas etmişlerdir.

Sigorta şirketleri geçtiğimiz dönemlerde meydana gelen ekonomik krizlerde karşı karşıya kaldıkları olumsuz durumları tekrar yaşamamaları için karşılıklarını muhtemel olan piyasa risklerinin öngörüsünü en doğru şekilde ya-

parak şirket bilançosunun aktif ve pasif kısımlarının yönetimini ve bu risklere karşı olan duyarlılıklarını en doğru analiz teknikliklerini kullanarak yapmalıdır.

Sigorta şirketleri için gözönünde bulundurulması gereken en önemli noktalardan biri şirketlerin ne kadar büyük ve güçlü oldukları değil nasıl yönetildikleridir. Finansal piyasalar ve finansal değişkenler kuşkusuz tek tek ekonomik birimlerin etkileyemeyeceği kadar büyüktür ve işte bu noktada şirket yönetimine düşen görev karlılığı ve devamlılığı tehlikeye sokabilecek değişkenleri tanıması, yorumlaması ve şirket bilançosunun aktif ve pasif kalemlerini değişkenlere uyum sağlayan şekilde yapılandırmasıdır. Sistematik bir planlar bütünü olan aktif-pasif yönetiminin de başarısı burada saklıdır.

Çalışmada, döviz kuru riskinin sigorta şirketlerini özellikle kısa vadede etkileyen ve şirket stratejisinin belirlenmesinde önemli rol oynayan risklerden olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sebeple şirket performansının pozitif seyri için şirketlerin aktif ve pasiflerindeki döviz kuruna duyarlı varlıklarının dengede olmasının olumlu sonuçlara yol açacağı sonucuna ulaşılmaktadır.

KAYNAKÇA

Bank Administration Institute (1986). “Asset-Liability Management”. A Financial Information System. Part 7.

BITNER , John W. ve GODDART Robert A. (1992). *Successful Bank Asset / Liability Management*.

DOĞAN, Zeki (2000). “Kur Değişmelerinin İşletmeler Üzerindeki Olumsuz Etkileri ve Bu Etkilerin Yönetimine İlişkin Bir Alan Çalışması”, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. 6 (6). Ss.303-329.

EKREN, Nazım (1986). *Uluslararası Bankacılık ve Türkiye Örneği*. Ankara: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Genel Yayın No:282. Ekonomi Dizisi: 21.

KARABULUT, Hakkı (2011). “Hayat Sigortası Şirketlerinde ve Emeklilik Şirketlerinde Finansal Risklerin Yönetimi”, Reasürör Dergisi, ss.4-25.

KILINÇ, Gonca (1991.10). “Aktif-Pasif Yönetimi,Planlama,Uygulama, Kontrol”. *TBB Bankacılık Dergisi*.

KOZANOĞLU, Hayri (1993). *Aktif Pasif Yönetimi*. İstanbul: Yayımlanmamış Seminer Notları, Türkiye Bankalar Birliği.

ŞENVER, Bülent (1987). *Banka Bilançolarının Tahlil Yöntemleri*. Türkiye Bankalar Birliği Yayını.

ŞİŞMAN, M. Övünç (2011). *Faiz Oranı Getiri Eğrisi Simülasyonu Yöntemleri ve Bankacılıkta Aktif Pasif Yönetimi Üzerine Etkileri: Türkiye’de Ticari Bankalar Üzerine Bir Uygulama*. Ankara: BDDK Kitapları No: 9.

Fettah AYKAÇ / Aziz DOĞANAY

ORYANTALİSTLERİN ŞAM EMEVİYYE CÂMİİ İLE DİYARBAKIR ULU CÂMİİ
HAKKINDAKİ İDDİALARI VE BU İDDİALARA K.A.C. CRESWELL'İN CEVAPLARI
ÜZERİNE YENİDEN DÜŞÜNME

Yasemin ULUTÜRK

TÜRK ROMANINDA DESTANÎ BİR KAHRAMAN: BATTAL GAZİ

Edip YILMAZ / Erdal ELMAS

OHİRİ'DEKİ (MAKEDONYA) OSMANLI DÖNEMİ CAMİLERİ

Neşe ÇOBAN ÇELİKDEMİR/ Aslıhan CANBUL

DÖVİZ KURLARINDAKİ DEĞİŞİMİN SİGORTA ŞİRKETLERİNİN AKTİF-PASİF
YÖNETİMİNE ETKİSİ VE BİR UYGULAMA

Müjdat KIZILOĞLU

ERZURUM KÖY SEYİRLİK OYUNLARINDA MİZAHİ UNSURLAR

Aziz COŞKUN

“SAĞLIĞIN ENDÜSTRİYELLEŞMESİ” VE TELEVİZYONDA SAĞLIK
PROGRAMLARININ SUNULUŞ ŞEKLİ ÜZERİNE BİR İNCELEME:
'ZAHİDE YETİŞ'LE' ÖRNEĞİ”

ANASAY

anasaydergisi@hotmail.com

